

Fra Kunstakademiets Bibliotek til Danmarks Kunstbibliotek

Af Patrick Kragelund

Besøgende på Charlottenborg mødes for tiden af et stort byggepladsskilt i gården foran Udstillingsbygningen. »Kunstakademiets Bibliotek bygger om – og genåbner i foråret 2004 som Danmarks Kunstbibliotek«. Mange har sikkert spurgt sig, hvad der egentlig foregår inde bag plankeværket.

Patrick Kragelund
Overbibliotekar
Danmarks Kunstbibliotek
pkr.kab@kb.dk

Her derfor i korthed om projektet, som Kulturministeriet støtter med 11,4 mill. kr. Det hele står færdigt i foråret 2004, hvor Kunstakademiet – og også Biblioteket – fejrer sit 250 års jubilæum.

Til åbningsdagen vil bibliotekslokalerne i sydføljen af Albert Jensens og Ferdinand Meldahls Udstillingsbygning fra 1883 på én gang fremstå som fornyede og genskabte; den store renæssanceinspirerede indgangshal med det farvede klinkegulv og det karakteristiske dobbelte triumfbue-motiv er ført tilbage til sin oprindelige skikkelse, men nu som en ny og tidssvarende ramme om Bibliotekets udlån og kompaktmagasin, katalogsal og videncenter.

Fra den rekonstruerede indgangshal genåbnes hovedportalen ind til læsesalen – vistnok det ældste danske biblioteksrum, der fortsat benyttes af den institution, til hvilken det blev bygget. En særbevilling har sikret, at der nu også er sikret handicap-adgang. Læsesalen, der ikke berøres af ombygningen, vil ved en nænsom om-møblering blive ført tilbage til sin smukke, oprindelige skikkelse, med galleri og støbejernssøjler, præcis som det i 1800-tallet var moderne at indrette en læsesal.

Med denne ombygning – som forestås af de kongelige bygningsinspektører Fogh og Følner, og som der forhåbentlig kan blive lejlighed til at præsentere nøjere, når dørene genåbnes for lånerne – sættes der et foreløbigt punktum for en lang og gennemgribende fornyelsesproces af Biblioteket og dets betjening af offentligheden.

Danmarks Kunstbibliotek. Et kig ned gennem den genskabte centralhal. I baggrunden opstilles udlånsranken, i forgrunden pulte til litteratursøgning og bestilling.
Foto Jørgen Strüwing

Danmarks Kunstbibliotek.
Centralhallen inden renoveringen.

Online kataloger

Bøger og tidsskrifter (accessionen fra 1754 til i dag)
Arkitekturtegninger (ca. 300.000 tegninger)
Kunsthistorisk Billedarkiv (fotos, småtryk, kataloger)

Online bibliografi

Dansk billedkunst og arkitektur
(ca. 48.000 henvisninger til litteratur udgivet fra 1933 til i dag)

Online kunstnerleksika

Weilbach Dansk Kunstnerleksikon (4. udg.)
The Grove Dictionary of Art (via www.arkade.dk)

” Hvad der gemmer sig i denne bogsamling, er stimuli for den nationale forskning, som ingen forud ville have gættet fandtes i Norden.”

Danmarks Kunstbibliotek

Biblioteket genåbner som nævnt under nyt navn, for det er ikke kun i det ydre, at det vil fremstå som totalt forvandlet. Det nye navn betyder ikke, at Biblioteket fremover vil være mindre for Kunstakademiet, men er vigtigt signal om, at det nu også er blevet langt mere for mange andre.

Siden Biblioteket i 1996 fik status som selvstændig statsinstitution med den hovedopgave at fungere som det centrale danske forskningsbibliotek for arkitektur, billedkunst og kunsthistorie, er der også på de indre linier sket en gennemgribende fornyelse. Og dét på snart sagt alle arbejdsområder. Der blev for alvor sat fart i denne udvikling, da Biblioteket i 1999 fik økonomisk støtte til en langsigtet strategiplan af Kulturministeriet.

Der var to områder, som i 1999 nærmest råbte på resolut indgriben. For det første havde bevillingsforhold medført, at institutionen tyngedes af et, i it-tidsalderen næsten fatalt, teknologisk efterslæb på godt ti til femten år. Huset havde intet netværk og manglede en samlet online strategi, og lånerne ingen mulighed for elektronisk bestilling. Hertil kom nogle til dels håbløse magasinforhold og samlinger, der for længst havde sprængt alle rammer.

Hvad har Biblioteket så, i de mellemliggende godt fem år, fået gennemført? Med støtte i de nævnte bevillinger og gennem en række »alle mand af hus« kam-

pagner er det på få år lykkedes at udbedre de nævnte mangler. Magasinerne er blevet samlet på én adresse, og samlingerne nyopstillet og revideret. Samtidig har overtagelsen af nye lokaler til Samlingen af Arkitekturtegninger og Kunsthistorisk Billedarkiv afgørende forbedret lokalesituationen, om hvilket mere nedenfor.

Men her først om betjeningen af lånerne i og uden for København: Fra 2003 kan Nordens ældste og største kunstbibliotek tilbyde alle låner direkte internet adgang til hele bog- og tidsskriftsbestanden anskaffet mellem 1754 og i dag (stigningskurven for denne elektroniske betjening går fra cirka ti procent i 1999 til hundrede i 2003). Hvad der gemmer sig i denne bogsamling, er stimuli for den nationale forskning, som ingen forud ville have gættet fandtes i Norden.

Denne indsats understøttes af, at man fra januar 2002 kvit og frit kan konsultere den nationale kunst- og arkitekturbibliografi via internettet. Bedre end mange ord er det selv at klikke ind på www.kunstabib.dk, men kort fortalt er denne bibliografi, som

Biblioteket siden 1930'erne har udarbejdet, et enestående arbejdsredskab for alle med interesse f.eks. for dansk arkitektur.

Hele denne datamængde med cirka 48.000 henvisninger til relevant litteratur om danske billedkunstnere, arkitekter og bygninger udgivet mellem 1933 og i dag kan nu konsulteres samlet og direkte online.

Her er der svar på spørgsmål som: Hvad er der skrevet om den arkitekt? Eller om den bygning? Hvor finder man noget om den maler eller -isme? Ikke kun fra for mange år siden, men udgivet inden for det sidste år? Den nye service tilgodeser både det aktuelle og det historiske, for mens Bibliografien løbende ajourføres, arbejdes der samtidig på at udvide den bagud, således at den nuværende online-version allerede sidst i 2004 i princippet vil rumme al relevant litteratur om disse emner, fra midten af 1600-tallet til i dag.

Det hele er sket ud fra devisen, at et nationalt forskningsbibliotek skal gøre det lettere for brugerne (forskere, arkitekter, studenter, museumsfolk og kunstinteresserede over hele landet) at drage nytte af statens samlinger.

Strategien har båret frugt. Stagnerende og faldende udlånskurver er markant blevet vendt. Mellem 1999 og slut 2003 er det nationale udlån mere end firedoblet. I det direkte udlån er der med introduktionen af ny teknik fra 2001 og 2002 sket en stigning

»Det nye navn betyder ikke, at Biblioteket fremover vil være mindre for Kunstakademiet, men er vigtigt signal om, at det nu også er blevet langt mere for mange andre.«

på mere end 43 procent, og fra 2002 og 2003 mere end 82 procent (!). Kurven vil i de kommende år uden tvivl fortsat stige, indtil den finder sit nye, naturlige leje.

Samlingen af Arkitekturtegninger

Samlinger vokser. Resultatet er uundgåeligt vokseværk. Og mens bøger kan hentes fra fjernmagasin fra dag til dag, fungerer en studiesamling bedst, hvis der fra studiesalen er umiddelbar adgang til f.eks. tegningerne.

Det var derfor lykkeligt, at Biblioteket i 2001 fik mulighed for at overtage de cirka 600 kvadratmeter lokaler på Charlottenborgs hovedetage, som med Arkitektskolens udflytning til Holmen blev ledige. Med de nye lokaler fik Samlingen både studiesal, kontorer, udstillingsrum og nærmagasin.

De historiske rum harmonerer fint med samlingens karakter (kom selv og se, sådan som folk i hundredvis har gjort det på Bibliotekets »Kulturnetter« i 2002 og 2003). Indgangen sker ad den Italienske Trappe, der som et af Danmarks ældste monumentale trapperum i sig selv er et arkitekturhistorisk monument. Studiesalen er placeret i at af slottets få bevarede barokrum, og set i det lange perspektiv er det tankevækkende, at de rum, der tjente Eigtved og Harsdorff til embedsbolig, nu danner rammen om studiet af dansk arkitekturhistorie.

Forskning og formidling

Danmarks Kunstbibliotek er en såkaldt ABM (arkiv-bibliotek-museums-) institution, med egne forskningsopgaver, både i den almindelige arkitektur- og kunsthisto-

rie og i dets egne og Akademiets samlinger. 250-års jubilæet i 2004 har i de senere år naturligt sat sin egen dagsorden, og til jubilæumsværket *Kunstakademiet 1754-2004*, som udkommer på Arkitektens Forlag den 31. marts 2004, har Biblioteket bidraget med tre selvstændige afsnit plus den ene af de to hovedredaktører. Herudover har Biblioteket haft et forskningsprojekt tilknyttet, der sigter på udgivelsen af et ræsonneret katalog over Akademiets kunstsamlinger. Men om alt dette kan der læses mere i Bibliotekets forskningsrapporter.

For forskningsmiljøet er det glædeligt, at der i jubilæumsåret kan besættes et ph.d.-stipendium i arkitekturhistorie. Det sker i samarbejde med Aarhus Universitet. Til Samlingen af Arkitekturtegninger har der endvidere siden 1999 været tilknyttet en række projekter, som nu står for at skulle publiceres: nævnes kan et katalog over billedhuggeren Johannes Wiedewelts romerske tegninger, som udgives af Selskabet for Danske Mindesmærker, samt monografier om arkitekterne H.P. Storck, Kaare Klint (der udkommer 2004) og Frits Schlegel (der udkommer på Arkitektens Forlag foråret 2004).

Til »Gavn for ... Konsternes Dyrkere i Danmark«

Men tilbage til samlingerne: I 2003 flyttede Bibliotekets anden store studiesamling, nemlig Kunsthistorisk Billedarkiv, også over gården, til lokaler lige under Arkitekturtegningerne. Her har den selvejende institution Weilbachs Arkiv nu ligeledes fået lokaler, således at landets største studiesamlinger om dansk billedkunst

og arkitektur nu kan besøges på samme adresse, dør om dør med Biblioteket. Også disse lokaler er rige på historie (en tid var de for eksempel køkken og soveværelse for guldaldermaleren Eckersberg), men der er intet tilbageskuende i den strategi, som er lagt for samlingernes fremtidige formidling.

Hvad der under ombygningen har optaget en række medarbejdere stærkt, er således den storstilede, samlede digitalisering af kortkataloget i Samlingen af Arkitekturtegninger. Projektet, der nu gør det muligt at udvælge tegninger til gennemsyn i Samlingens studiesal, åbner op for spændende perspektiver inden for formidling, forskning og registrering af de godt 300.000 tegninger.

En tilsvarende proces har åbnet op for online adgang til Billedarkivets samlinger – og hvis nogen har brug for hurtigt at skaffe sig data om en ældre eller nyere dansk billedkunstner eller arkitekt, kan de altid begynde med på skærmen at slå op i den digitaliserede udgave af Weilbachs Kunstnerleksikon, enten via Bibliotekets hjemmeside, www.kunstabib.dk eller via de danske kunstbibliotekers fælles elektroniske fagportal, arkade.dk.

Det er med sådanne fremadvendte, åbne og tværgående projekter, der i tilgift til den gamle brugerkreds giver alle over hele Danmark adgang til samlingerne, at Biblioteket lever op til det, som alle dage har været dets formål, nemlig at være »til Gavn for ... Konsternes Dyrkere i Danmark« – (sådan definerede Akademiets præses, prins Christian – senere Christian VIII, Bibliotekets opgave, da han med købet af maleren Nicolai Abildgaards bogsamling i 1810 næsten tidoblede dets samlinger).